

*****:*****

*Res inaudita & admirabilis,
tamen antiquissima.*

CAPVT XV.

Ostendi in stomacho acidum, ostendi quoque calculum, urinam, sudorem & sanguinem salsa esse, sic etiam ostendi quomodo salus sapor cum alcali fixo diuidatur, vt alcalia nimirum ab acido liberentur. Nunc mecum erit demonstrare, quomodo vrina, sudor, sanguis &c. salsum saporem acquirunt?

Alimenta omnia, & quicquid nutrit, parum habent acidi: & plurimum de alcali volatili (vt posthac luculentius) tantum scilicet acidi vt alcali colligat, ne evanescat (sibi enim soli sufficiens non est ex Hippocr. a supra dixi;) in istud alcali agit stomachi aciditas. Ex his binis saporibus, fit salus succus, qui impressus

a Lib. 1.
de diata.

Hippocrates Chymicus. 97

impressus est vitali illo acido caractere, vocaturque chilus; hic non transit mesaraica, imò non admittitur, nisi salsum (suo modo) saporem (id est maturum) induat, aliàs fieret intimis odiosus & molestus, adeoque stomachi aciditas vivificat chylum, ut nutritioni fiat aptus: Hinc Hippoc. a meus: *ut in animantibus stomachus alit, calefacit, refrigerat, sic in vegetabilibus terra.*

a De humoribus.

Id sonat: stomachum esse omnium actionum præsidem, quæ in corpore contingunt, solius acidi vitalis gratiâ, ibidem latentis.

Potatorum & belluonum urinam (propter copiam, quam ingurgitant, mingunt singulis horis, præsertim à vino rheuano aquoso) non existimo debere omnes venarum ductus transire, aliàs tincta decurreret; hæc tamen urina, etsi colore aquæ simplicis similis, nihilominus salsa est, sicut illa quæ tincta à moderato potu generatur, quod pro-

Urina sanorum salsa.

bat lixiuum alcalizatum, vt de sudore ostendi. E contra, vrina morientium, licet mingant in pauca quantitate & tincta, caret omninò falsedine, vt & alcali (præter commune, si quid in cibis assumunt) necesse est itaque istud falsum generati debere ab impressione acidi vitalis in stomacho sedentis, quod morientes deferit paulatim.

Urina morientium caret sale.

Hac ex obseruatione, luce meridianâ clariùs patet, quòd vitale instrumentum in sanis, quocum alimentum imprimitur, priusquam pyloro elabatur, ne putrescat, vt dixi ex Hippocr. sit A C I D V M, quocum chilus in ipso stomacho (ouum aut feminis granum repræsentans) debet falsus fieri. Vnico verbo, cum acido stomachi & alimento Alcalizato, fit falsus chilus, falsa vrina, (etiam in ijs qui nunquam sal degustarunt) falsus sudor, falsus sanguis, carnes & ossa, imò ipsa

Pyrochimicus habitat in stomacho.

Hippocrates Chymicus. 99

alui excrementa; huius tamen alcali, licet centies rectificetur, paucis in horis iterum commutatur in id quod erat, a fermenti loci vel occulti acidi ratione, ibidem latentis. Vnde erudimini, quod alcali cuiuscunque rei habeat conseruetque occultum acidam (sensibus imperceptibile) animalis, vel etiam partis vnde desumptum est: cuius causa Paracelsus, in antiquissima Hippocratica scientia illuminatus, & post eum magni ingenij Helmont, pro calculo soluendo, liquorem specificarunt ludo, b propter symbolum, vel loci fermentum: id quod nobis indigare licet (sic viperinum alcali, proprietatem alexipharmacum habens, suo modo, à fuga coercetur cum supra nominato & ostenso acido, celebraturque in morbis quam plurimis & præsertim in podagra, arthritide suisque speciebus quorum dolor, non sine occulto veneno, primus notauit Paræus c) indicibili fru-

a *Utrum
clister nu-
trire possit
hac mecha-
nica docet.*

*Alcalium
animalium
differentia,
sensibus no-
stris non di-
distingui
potest.*

b *Ludus est
calculus
humani
excisus.*

c *Lib. 7 cap.
2.*

etu (cui addo pro exigentia pul-
 visculum : ex sena Hermodacti-
 lis & cremore Tartari ana scrup-
 pulum) pergit autem per omnes
 corporis humani officinas in oc-
 culta salina forma, sudoris in-
 star ; cum verò reperit acidio-
 rem saporem in cavitatibus &
 in iuncturis & articulis, tunc
 deserit proprium acidum, &
 combibit potens illud dolorosum
 & ardens : eodem modo, vt con-
 tingit corallis in aceto solutis, cui
 si instillatur acidior liquor vt vi-
 trioli vel sulphuris, hic corallis
 se associat, negligitque acetum,
 vt cuilibet pharmaceutices tyro-
 ni notum est, vide etiam præ-
 cipitationis necessitates, Cap.
 28.) cum verò acidum non al-
 calizatur in salsum, priusquam
 meseraica transit, & casu intrò
 recipitur a, ad sanguinem per-
 reptans, acescit; statim fiunt fe-
 bres, vel pleuritides : sanguis
 enim tunc temporis emissus, in
 grumos concrescit, eò quod su-
 perans acidum, alcali cogit, vt

*Podagrado-
 lar ex asi-
 do.*

*a Coqui di-
 uersi raro
 preparant
 vtilis cibos.*

Hippocrates Chymicus. 101
in lacte ostendi: hoc in casu Ve-
teres nostri indagarunt pleuriti-
dis specifica remedia, stomacho
familiaria, (vnde digestioni non
resistunt) quæ alcali volatili
abundant, vt acidum compesce-
rent & absumerent; sicut est *Pleuritidis*
sanguis hirci, succus cichorei sil- *remedia.*
vestris, priapus cerui vel tauri,
semina carduorum & similia,
quæ felici cum successu in hunc
vsque diem propinantur, præ-
sertim sanguine, in venis iam
acescente, euacuato: tunc nimi-
rùm dicta remedia, facilè quod
superest, absorbent, eodem
modo vt de vitriolo crudo, cum
liquore tartari præcipitato osten-
di. Vnica nimiram gutta vtriuf-
que saporis vim superans, totum
mixtum vel in alcali vel in aci-
dum deflectit: sic vnica gutta aci-
di, si intrat in sanguinem fit mor-
bus. Vnde liquet angustissimum
punctum, in quo sanitas consi-
stet; hoc est temperamentum ad
iustitiam, vel ad pondus, vt ait
Galenus a quod potius imaginari a Lib. i. c. 21

tempera-
mentis.
a. c. Aphor.
3e

quam quod reverà existat. Hinc etiam illud Hippocratis, a corpora ad summum vigorem progressa non persistunt, sed velut equà lance libratà in contrarium ruunt.

'Spiritus
naturales
et familia-
res Parac.

Ex dictis nunc elucet ratio, quare vitriolum exsiccatum edat actiones vitales, cum sanguine, sudore, urinà vel excrementis, ut ad certum obiectum trahatur; de quo tamen hoc loco differere consultè prætereo, ne latius quam compendij ratio admiserit, vagemur.

b Libr. de
Arte.

Instrumentum itaque vitale, aut seminalis virtus, voca ut lubet, in omnibus rebus est acida aut occulta, aut manifesta; illa virtus habitat manifestè in stomacho, in reliquis membris omnibus occultè; attestante id Hippocrate: *Homo, inquit, non habet unum ventriculum, sed plures, & omnes muscoli suum ventriculum habent: Ventriculi autem est, in aliud ens transmurtari duarum facultatum ope, aci-*

Hippocrates Chymicus. 103

do nimirum innato, & alcali
acquisito, sic etiam intelligen-
dum hoc loco iubet meus Hip-
poc. dicendo: *a secant homines*
lignum per ferram, alter trahit
alter protrudit, sic & hominis
natura: acidum itaque supra-
dictum (quod in lacte occultum
esse ostendi) assumit alcali in
alimentis: & quicquid suæ na-
turæ non repugnat, secam coa-
gulat, crescit in molem, &
vulgariter vocatur nutritio; à
magistro autem NATURALIS
LABOR, inquit, b: Homo
sanus esse non potest, nisi etiam
laboret: oportet autem, velut par-
est, Medicum laborum vim per-
noscere, tum NATURA-
LIVM, tum eorum, qui per
vim sunt, & qui ex ipsis carnes
in augmentum preparant: ut de
calce, & sapone rudibus exem-
plis Hippoc. autoritate dixi; sed
hæc cum obscuritatem breuita-
te ostendunt, in sequentibus ca-
pitulis copiosius clariùsque pro-
ponentur, dum particulatim sin-

a Lib. 1. de
diæna.

b Citati li-
bri princi-
pio.

104 *Ottonis Tachenij*
gula refecabimus, quæ hîc un-
uersim proposuimus: quo cognos-
ces naturam in omni re similem,
vt docet cum Hippocrate meo,
etiam venerabilis Pythagoras. a

a In aureo
carmine.

Cùm itaque in stomacho omne
ingestum, in salsum volatile
transmutari debeat: chilus au-
tem propter errorem, vel intus-
genitum, vel externum, vel
nimis vel minus acescat b, vt in
potatoribus & helluonibus videre
est; qui assumpta, quandoque
per vomitum reijciunt acidam
redolentia, non proportionatur:
tunc fit alimonie & subsequen-
tibus ventriculis (vt ex Hippo-
crate colligi potest) ineptum;
importuna enim aciditas, per
mesaraïca perreptans, tunc to-
tum corpus inæqualiter calet, &
quoniam alimentum dispropor-
tionatum est, fieri etiam ineptum
exhalationi est necesse, vt ite-
rum docet Hippocr. citato libro:
*Necessarium est, inquit, quæ
ab ipso secernuntur ac producutur
dissimilia fieri, &c. Vnde dici-*

b Si impor-
tune & vio-
lenter co-
gatur, omni
succesu
priuabitur.
Hip. lib. 1.
de diata.

Hippocrates Chymicus. 105
mus poros esse obstructos, &
transpirationem prohibitam, ac
perinde necessariò sequi febrim
vel morbum. Hinc omnis mor-
bus ex Hippocrate consistit ge-
neraliter, vel in materia coagu-
lata vel soluta magis & minùs,
differtque iuxta saporis qualita-
tem, quorum numerum infini-
tum recenset de veteri medici-
na: & in Aphorismis a *Ruētus*
acidus, qui prius non erat, nido-
rosus superveniens, bonum pro-
nunciare: quod sonat, non in
omni morbo soluto, Ex. gratiâ,
alui fluxu deficit stomacho aci-
ditas; & quibus hæc adest, ijs
provenit fluxus, vel intestino-
rum leuitas ex nimio salso sapo-
re, qui sapor saltem dissolvit mol-
liter concreta; nunquam tamen
erit exitiosus, & lacte solo su-
peratur, eò quod lac facillimè,
salsis commiscetur, eluiturque.
Sin verò proportionatum aci-
dum & alcali cum debito calo-
re, omnibus in ventriculis, &
concars concordi b adhaeret, ac

a. 6. Aphor.

b Hip. lib. 5.
de digesta.

assidet, sine pugna & dissidio;
 hæc vocatur sanitas: atque sic
 perficitur & coagulatur smegma;
 quod & ipsum, si quandoque
 disproportionatur, fit morbo-
 sum, debetque suo simili resol-
 vi, ac rursum suo contrario, ut
 supra ostendi, ad sanitatem re-
 duci, recoqui, & in falsum re-
 coagulari.

Hæc pro salium volatilium
 ortu & generatione, in anima-
 lium familia, ad hanc rem spe-
 ctantia, *indigitata sufficiunt*: nisi
 quis obijcere veller, quod *falsa*
 quæ comedimus, exinde fieri sal-
 sa volatilia, quod tamen supra
 impossibile ostendi, ratione salis
 constantia, imò sal sicut come-
 ditur, reperitur in vrina, im-
 mutatâ formâ & naturâ, aut
 vllâ sui alteratione, quod facilè
 experiri licet, ex vrinæ nimirum
 inspissatione, postea calcinatio-
 ne, solutione & coagulatione,
 reperitur sal granulatum, ut fieri
 consuevit,

Viunt etiam homines in Al-

Hippocrates Chymicus. 107
pibus, simplici lacte, quo-
rum tamen vrina acido & alcali
non caret, & licet in salis for-
ma concreti, non tamen granu-
latur, vt sal marinum; sed in
cubi forma, neque in igne con-
stans, verum alcali leui calore de-
ferit acidum, vt experientia de-
clarat.

*****

*Nunc unde digressus, ad mecha-
nicam demonstrationem al-
calium redeo.*

C A P V T X V I.

O Stendi ex sudore alcali eli-
ciendi modum, sic & ex
vrina, ex sanguine, ex carnibus
omnium animalium; dixi etiam
quod alcali, non solum in sto-
macho, cum acido in salsum vo-
latile mutatur, sed etiam in om-
nibus ventriculis, quorum nu-
merum multiplicem indicat Hip-
pocr. ^a, & quando istud salsum,

^a Lib. de ar-
te.